

Sygn. akt I KK 17/23

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 21 lutego 2023 r.
sprawy **S. K.**
skazanego z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.,
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę
od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu
z dnia 21 lipca 2022 r., sygn. akt XVII Ka 528/22,
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Lesznie
z dnia 15 marca 2022 r., sygn. akt II K 185/21,

p o s t a n o w i ł

1. **oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
2. **obciążyć skazanego kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

S. K. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Lesznie z dnia 15 marca 2022 r., sygn. akt II K 185/21:

- na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności za to, że w dniu 17 kwietnia 2020 r. około godz. 12.22 na drodze nr [...] na skrzyżowaniu z ul. [...] w H. nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że kierując ciągnikiem rolniczym wraz z dwoma przyczepami, znajdując się w stanie nietrzeźwości 2,28 promila alkoholu w wydychanym powietrzu, wykonując manewr skrętu w lewo, nie zachował szczególnej ostrożności i nie obserwując należycie drogi, nie ustąpił pierwszeństwa przejazdu jadącemu z przeciwnego kierunku jazdy

drogą nr [...] W. P. , kierującemu autem osobowym, w następstwie czego zderzył się tym samochodem, który następnie dachował, w wyniku zaistniałego wypadku drogowego W. P. doznał obrażeń ciała w postaci zerwania przyczepu dalszego mięśnia dwugłowego ramienia lewego oraz ogólnych potłuczeń, które to obrażenia spowodowały skutki określone w art. 157 § 1 k.k. i naruszyły czynności narządów ciała na czas powyżej 7 dni, tj. czyn z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.,
- na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności za to, że w dniu 17 kwietnia 2020 r. około godz. 12:22 na drodze nr 323 na wysokości ul. [...] w H., działając z zamiarem bezpośrednim, będąc wcześniej prawomocnie skazanym za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości przez Sąd Rejonowy w Głogowie wyrokiem z dnia 2 marca 2017 r., sygn. akt II K 1070/16, prowadził w ruchu lądowym ciągnik rolniczy wraz z dwoma przyczepami, znajdując się w stanie nietrzeźwości 1,19 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, tj. czyn z art. 178a § 1 i 4 k.k.

Na podstawie art. 85 § 1 k.k. oraz art. 86 § 1 k.k. Sąd połączył oskarżonemu kary pozbawienia wolności wymierzone w pkt I i II wyroku, w ich miejsce wymierzając karę łączną 8 miesięcy pozbawienia wolności;

Na podstawie art. 42 § 2 k.k. wymierzył oskarżonemu za czyn przypisany mu w pkt I wyroku zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na 5 lat, a na podstawie art. 42 § 3 i 4 k.k., za czyn przypisany mu w pkt II wyroku, zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio, przy czym łącząc wymienione wyżej zakazy wymierzył mu łącznie zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio.

Na podstawie art. 47 § 3 k.k. zasądził od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego W. P. kwotę 10.000 zł tytułem nawiązki za czyn przypisany oskarżonemu w pkt I wyroku, zaś na podstawie art. 43a § 2 k.k. kwotę 10.000 zł na rzecz Funduszu P., tytułem świadczenia pieniężnego za czyn przypisany mu w pkt II wyroku.

Sąd Okręgowy w Poznaniu, wyrokiem z dnia 21 lipca 2022 r., sygn. akt XVII Ka 528/22,

1. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) w punkcie I: w ramach zarzucanych oskarżonemu czynów uznał S. K. za winnego jednego przestępstwa z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 178a § 1 i 4 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełnionego w sposób opisany w punktach I i II — przyjmując, że stężenie alkoholu wynosiło 1,19 mg/1 i za to, na podstawie 178a § 4 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył oskarżonemu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności,

b) uchylił punkty II, III, IV, VI,

c) przyjął, że zakaz, orzeczony w punkcie V, dotyczy czynu przypisanego oskarżonemu w punkcie I - z uwzględnieniem zmiany opisanej w punkcie 1a wyroku Sądu odwoławczego,

2. w pozostałym zakresie utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Obrońca skazanego wniósł kasację od wyroku Sądu odwoławczego, zaskarżając go w całości i zarzucając:

„1) rażące naruszenie prawa materialnego, które miało wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 31 § 1 i 2 k.k., polegające na błędnej jego wykładni przez uznanie, że poczytalność skazanego w dacie zdarzenia nie budziła zastrzeżeń Sądu w sytuacji gdy z powodu choroby psychicznej skazany nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem z uwagi na stwierdzony u skazanego bardzo rzadki ciężki w przebiegu zespół maniako-depresyjny tzw. afektywna choroba dwubiegunowa o bardzo szybkiej zmianie faz z urojeniami wielkościowymi, przy której istnieje współwystępowanie choroby alkoholowej mającej właściwości wyciszające uspokajające emocje, u którego to skazanego stwierdzono stany dysforyczne z pogorszonym funkcjonowaniem poznawczym przy prawdopodobieństwie skłonności do jej dziedziczenia z uwagi na stwierdzone jednostki chorobowe u członków rodziny skazanego oraz braku jej rozpoznania i leczenia przed zdarzeniem drogowym z dnia 17 kwietnia 2020 r., co przemawia za przyjęciem niepoczytalności skazanego,

2) rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 201 k.p.k. i art. 203 § 1 k.p.k., poprzez oddalenie wniosku dowodowego obrony o wydanie kolejnej opinii psychiatrycznej połączonej z obserwacją skazanego w celu ustalenia stanu poczytalności lub niepoczytalności skazanego w dacie zdarzenia w sytuacji, gdy okoliczności sprawy, w tym zeznania

świadków w osobach pokrzywdzonego W. P. oraz członków rodziny skazanego A. B., J. B., E. K., biegłych M. S. i A. S., psychiatry M. K. oraz dokumentacja medyczna skazanego, w tym stwierdzony u skazanego bardzo rzadki ciężki w przebiegu zespół maniakalno-depresyjny tzw. afektywna choroba dwubiegunowa o bardzo szybkiej zmianie faz z urojeniami wielkościowymi, przy której istnieje współwystępowanie choroby alkoholowej mającej właściwości wyciszające i uspokajające emocje, u którego to skazanego stwierdzono stany dysforyczne z pogorszonym funkcjonowaniem poznawczym przy prawdopodobieństwie skłonności do jej dziedziczenia z uwagi na stwierdzone jednostki chorobowe u członków rodziny skazanego oraz braku jej rozpoznania i leczenia przed zdarzeniem drogowym z dnia 17 kwietnia 2020 r. jak i wielokrotnej hospitalizacji skazanego w 2020 r. po zdarzeniu z dnia 17 kwietnia 2020r., a także częste przypadki całkowitej niepoczytalności charakterystyczne dla ostrych stanów manii i głębokiej depresji u osób z tego rodzaju jednostką chorobową jak u skazanego oraz zaniechania ustalenia przez biegłych stanu przejściowego, w których zaistniał czyn na etapie wejściowym czy też schyłkowym danej fazy i nasilania objawów w momencie czynu przemawiały za dopuszczeniem zawnioskowanego przez obronę dowodu z innej opinii sądowo-psychiatrycznej połączonej z obserwacją skazanego, w szczególności, iż do daty zdarzenia skazany nigdy nie był leczony ani hospitalizowany psychiatrycznie, który to zarzut podważa zasadność oddalenia przez Sąd I instancji wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii innego zespołu biegłych lekarzy psychiatrów i psychologa połączony z obserwacją w celu dokonania prawidłowych ustaleń odnośnie stanu poczytalności i niepoczytalności skazanego w chwili zarzucanego czynu,

3) rażące naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. i art 424 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 458 k.p.k. oraz art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów oraz oparcie rozstrzygnięcia jedynie o część zebranego i ujawnionego w sprawie materiału dowodowego bez jego wszechstronnego rozważenia, w tym uznanie za wiarygodną opinię sądowo-psychiatryczną z dnia 17 grudnia 2020 r. z opinią ustną uzupełniającą przy nieuwzględnieniu dowodu z zeznań przesłuchanych w sprawie świadków w osobach pokrzywdzonego W. P.

oraz członków rodziny oskarżonego A. B., J. B., E. K., ale i fragmentów zeznań biegłych M. S. i A. S. i psychiatry M. K., a także dokumentacji medycznej z leczenia psychiatrycznego skazanego oraz wydanie wyroku przez Sąd II instancji w oparciu o niepełną ocenę i analizę materiału dowodowego i nieuwzględnienie zarzutów zawartych w apelacji obrońcy, będące konsekwencją:

a) nienależytego rozważenia dowodów zgromadzonych w sprawie, w szczególności dokumentacji psychiatrycznej skazanego, z której wynika, iż przed datą zdarzenia z dnia 17 kwietnia 2020 r. skazany nigdy nie był leczony psychiatrycznie, w tym nie był hospitalizowany z uwagi na stan zdrowia psychicznego, co miało wpływ na jego codzienne zachowanie i funkcjonowanie w tym w dacie zdarzenia z dnia 17 kwietnia 2020 r., a dopiero po raz pierwszy w krótkim okresie czasu po dacie zdarzenia w okresach od 20 kwietnia 2020 r. do 5 czerwca 2020 r. i od 31 lipca 2020 r. do 31 sierpnia 2020 r. był leczony psychiatrycznie w Centrum Neuropsychiatrycznym im. [...] w K. Zakład Psychiatryczny Leczenia Uzależnień i Rehabilitacji Oddział Psychiatryczny W., gdzie stwierdzono zespół uzależnienia od alkoholu oraz zaburzenia dwubiegunowe afektywne, wdrażając od początku pobytu w szpitalu leczenie psychotropowe, a wyniki przeprowadzonego badania funkcjonowania poznawczego skazanego wskazywały na obniżenie funkcji pamięci bezpośredniej wzrokowej, pamięci długotrwałej, częściową orientację w czasie, trudności wzrokowo-przestrzenne, urojenia wielkościowe, obniżony nastrój, afekt nieco napięty po próbie suicydalnej,

b) nienależytego rozważenia dowodów zgromadzonych w aktach sprawy, w szczególności dokumentacji psychiatrycznej skazanego, poprzez pominięcie, iż stan zdrowia psychicznego skazanego po dacie zdarzenia drogowego w kolejnym roku kalendarzowym w 2021 r., pomimo zastosowanego intensywnego leczenia psychotropowego u skazanego, skutkowało ponowną hospitalizacją skazanego w tzw. okresie przejściowym w miesiącu kwietniu 2021 r., tożsamym z miesiącem zdarzenia drogowego z udziałem skazanego z dnia 17 kwietnia 2020 r., co przemawia za przyjęciem, iż w tzw. okresie przejściowym u skazanego następują zmiany stanu psychicznego w tym pogorszenie nastroju, niepokój, wzmożone napięcie, myśli rezygnacyjne, anhedonia, co ma niewątpliwie wpływ na ocenę stanu poczytalności skazanego w dacie zdarzenia,

c) pominięcia w całości przez Sąd I Instancji w uzasadnieniu zaskarżonego apelacją wyroku dowodu z fragmentów zeznań świadków w osobach M. S. i A. S. oraz fragmentu opinii sądowo - psychiatrycznej z dnia 17 grudnia 2021r., iż jednorazowe badanie skazanego przez biegłych miało miejsce dopiero po upływie pół roku od daty zdarzenia z dnia 17 kwietnia 2020 r., kiedy skazany był już w fazie intensywnego leczenia psychiatrycznego, w tym dwukrotnego szpitalnego na oddziale psychiatrycznym i leczenia psychotropowego, a w dacie zdarzenia nie było wdrożonego żadnego leczenia psychiatrycznego skazanego, którego stan psychiczny w dacie badania przez biegłych znacznie odbiegał od stanu psychicznego skazanego w dacie zdarzenia drogowego, który wymagał poddania skazanego obserwacji,

d) pominięcia w całości przez Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego apelacją wyroku dowodu, iż biegli wydający opinię sądowo - psychiatryczną w niniejszej sprawie zaniechali ustalenia stanu przejściowego choroby dwubiegunowej - afektywnej, w których zaistniał czyn czy był on na etapie wejściowym czy też schyłkowym danej fazy

i oceny nasilania objawów w momencie czynu, co ma istotne znaczenie dla oceny poczytalności skazanego w dacie zdarzenia,

e) pominięcia w całości przez Sąd I Instancji w uzasadnieniu zaskarżonego apelacją wyroku okoliczności, iż częste przypadki całkowitej niepoczytalności są charakterystyczne dla ostrych stanów manii i głębokiej depresji u osób z tego rodzaju jednostką chorobową, który to skazany nie pamiętał przebiegu zdarzenia, w tym agresywnego zachowania pokrzywdzonego wobec jego osoby po zdarzeniu, mając stwierdzoną tzw. afektywną chorobę dwubiegunową o bardzo szybkiej zmianie faz z urojeniami wielkościowymi przy której istnieje współwystępowanie choroby alkoholowej mającej właściwości wyciszające i uspokajające emocje, u którego stwierdzono stany dysforyczne z pogorszonym funkcjonowaniem poznawczym z uwagi na trwałe zmiany w strukturze mózgu wynikłe z braku leczenia psychiatrycznego jednostki chorobowej skazanego przed zdarzeniem z dnia 17 kwietnia 2020 r., która to choroba ma prawdopodobnie podłoże dziedziczenia skłonności do tej choroby po innych członkach rodziny skazanego, co

ma niewątpliwie wpływ na ocenę stanu poczytalności skazanego w dacie zdarzenia” (tak w oryginale).

Podnosząc powyższe, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Poznaniu.

W pisemnej odpowiedzi na kasację złożoną przez obrońcę, prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest bezzasadna w stopniu oczywistym, dlatego podlega rozpoznaniu i oddaleniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Na wstępie należy wskazać, że pierwsze dwa z trzech podniesionych w kasacji zarzutów nie mają charakteru kasacyjnego, ponieważ zostały skierowane pod adresem orzeczenia Sądu I instancji, co koliduje z treścią przepisu art. 519 k.p.k., który stanowi, że strona może wnieść kasację od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie. Zatem to temu wyrokowi, a nie poprzedzającemu go orzeczeniu sądu I instancji należy podstawić określone zarzuty. Sąd Okręgowy wydał wprawdzie orzeczenie reformatoryjne, ale samodzielnie nie stosował powołanych w podstawie prawnej przedmiotowych zarzutów przepisów art. 31 § 1 i 2 k.k. ani art. 201 k.p.k. i art. 203 § 1 k.p.k. Skoro zaś nie stosował tych przepisów, to nie mógł ich naruszyć. Brak odniesienia się w treści tych zarzutów do rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd odwoławczy (np. naruszenia art. 433 § 2 k.p.k.) nakazuje uznać je za próbę ponownej weryfikacji orzeczenia sądu pierwszej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2021 r., II KK 377/21).

Co do zarzutu trzeciego, obrońca wprawdzie prawidłowo powołał w jego podstawie prawnej przepisy prawa procesowego regulujące kontrolę odwoławczą, jednak trzeba zauważyć, że w niewielkim stopniu koresponduje to z rozwinięciem tego zarzutu - koncentrującym uwagę nie na naruszeniach prawa procesowego, a na ustaleniach faktycznych. Nie znajdują też potwierdzenia w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku zarzuty kwestionujące prawidłowość kontroli odwoławczej oraz kompletność uzasadnienia.

Już pobieżna lektura wszystkich zarzutów kasacyjnych pozwala ponadto dostrzec, że stanowią one niemal wierną kopię tych, które podniesiono w apelacji.

Skarżący stara się tym samym doprowadzić do ponownej kontroli orzeczenia Sądu I instancji, co jest sprzeczne z zasadą dwuinstancyjności. Zarzuty te zostały już bowiem rozpoznane przez Sąd odwoławczy, przy czym w ocenie Sądu Najwyższego, rozpoznano je rzetelnie i prawidłowo pod względem merytorycznym, z uwzględnieniem ich istoty.

Wreszcie, wszystkie podniesione w kasacji zarzuty, pod pozorem sygnalizowanych naruszeń prawa materialnego albo procesowego, atakują poczynione przez Sąd Rejonowy, a zaaprobowane w instancji odwoławczej, ustalenia faktyczne. Obrońca konsekwentnie usiłuje przekonać Sąd, że skazany w chwili popełnienia czynu znajdował się w stanie wyłączającym poczytalność, mimo iż w prawomocnym wyroku Sądu, opierając się na opinii biegłych i analizie okoliczności zdarzenia, przyjęto wręcz odwrotnie. Pomijając niekasacyjny charakter części podniesionych przez skarżącego zarzutów, trzeba zauważyć, że nie zasługują one na uwzględnienie także ze względów merytorycznych. Z faktu, że leczący skazanego lekarz M. K., zdiagnozował u niego chorobę afektywną – dwubiegunową o nietypowym przebiegu nie można jeszcze wyciągnąć wniosku, że w chwili inkryminowanego zdarzenia S. K. był niepoczytalny w związku z jej przebiegiem – zwłaszcza, iż do tego czasu nie leczył się psychiatrycznie. Sam świadek M. K. przyznał, że nie może stwierdzić, jak kształtował się epizod chorobowy skazanego akurat w dniu 17 kwietnia 2020 r., czyli w dniu spowodowanego przez niego wypadku drogowego. Jednocześnie, z opinii biegłych oraz zeznań świadków – a zwłaszcza P. M. – wynika, że tego dnia skazany zachowywał się w sposób racjonalny, z tym zastrzeżeniem, że zdradzał objawy upojenia alkoholowego. Słusznie zatem Sąd Rejonowy przyjął, a w ślad za nim Sąd II instancji, zgodnie z opinią powołanych w sprawie biegłych lekarzy psychiatrów, że S. K. miał tempore criminis zachowaną zdolność rozpoznania znaczenia zarzucanego mu przestępstwa oraz pokierowania swoim postępowaniem, co wykluczało przyjęcie okoliczności wskazanych w art. 31 § 1 i 2 k.k. Ocena ta została oparta o całość materiału dowodowego i jest zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Prowadzi również do wniosku, że w sprawie nie zaistniała potrzeba wydania kolejnej opinii psychiatrycznej, połączonej z obserwacją oskarżonego.

Ponieważ żaden z podniesionych przez skarżącego zarzutów nie zasługiwał na uwzględnienie, a ich niezasadność nosi znamię oczywistości, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie, przy czym o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k.